

LIVSMEDEL

Alla konsumenter, oavsett förutsättning ska ha tillgång till hälsosam och god mat som producerats på ett hållbart sätt. Det ska finnas ett stort utbud av prisvärda livsmedel med klar och tydlig information om innehåll, ursprung och märkning som inte är vilseledande. Politiska åtgärder, resurser och verktyg för myndighets tillsyn och effektiva sanktioner krävs mot ohållbar livsmedelsproduktion, antibiotikaresistens, matfusk, bristande information, marknadsföring av skräpmat och brister i djurskyddet. Med politiska åtgärder menas bland annat lagstiftning, ekonomiska stöd samt skattejusteringar.

LIVSMEDEL

Inför lagkrav på ursprungsmärkning av kött- och animalieprodukter i färdigmat, på restauranger, i livsmedelsbutiker och i matsalar inom vård, omsorg och skola.

Kommentarer:

V: Detta är ett krav vi drivit länge!

S: Detta är något vi måste fortsätta driva i EU. Svårt för Sverige att göra som enskilt land. Finlands har anmält till EU-kommissionen och frågat om ett krav på ursprungsmärkning i restaurang kan införas. Kommissionen har avvisat detta men diskussionen fortsätter och vi följer detta noga.

C: Ursprungsmärkning av kött, mejeriprodukter, frukt och grönt är viktigt för att konsumenterna ska kunna göra medvetna val och ett sätt att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft. Vi tycker att det är bra att livsmedels ursprung synliggörs och ser även positivt på de initiativ som tagits av branschen och dagligvaruhandeln med ursprungsmärkning av kött, mjölk och andra varugrupper.

L: Det är dock mycket viktigt att bestämmelser om märkning hänger ihop med fungerande system för tillsyn och kontroll. Märkningssystem som inte följs upp ger bara bluffmakarna nya möjligheter.

KD: Konsumenterna som serveras mat inom de offentliga verksamheterna – såsom skola, vård och omsorg – bör ha information om matens ursprung. Vi föreslår därför att kommuner och landsting/regioner på menyerna ska uppge ursprungsland för de kött råvaror som använts. Politiken ska inte tvinga konsumenten till särskilda val men däremot säkerställa att information finns tillgängligt för dem som är engagerade och underlätta möjligheten att själv välja mat som är bra för hälsa och miljö. Detta kan exempelvis ske genom tydlig och lättillgänglig information i form av bland annat miljömärkningar, ursprungsmärkningar, konsumentupplysningstjänster, produktinformation i butiker samt webbaserad information. Lagstiftning bör övervägas om det visar sig att konsumenterna inte får information om matens ursprung.

SD: Har vi krävt länge.

LIVSMEDEL

Säkerställ att lagstiftningen på alla nivåer inte utarmas från miljö-, klimat och djurskyddssynpunkt, vilket inbegriper en ny djurskyddslag som främjar djurs hälsa och välfärd.

Kommentarer:

V: Det förslag på ny djurskyddslag som regeringen presenterade tidigare i år tyckte vi inte var tillräckligt bra och motionerade därför i riksdagen om att den skulle skärpas på en rad områden, se <https://data.riksdagen.se/fil/2D3ECBC4-B352-40AD-B8DD-52CE8F651C03>

S: Ny djurskyddslag beslutas av riksdagen inom kort. Vi arbetar ständigt för minskad klimat och miljö påverkan och en bättre djurhälsa och djurvälfärd.

C: Sverige ligger långt över hur det ser ut i många andra länder i EU. Vi ställer höga krav på våra lantbrukare, har Europas friskaste djur och använder i särklass minst antibiotika till djur i EU. När lagstiftare ställer krav på producenterna att hålla en hög nivå sett till kvalitet, djurvälfärd och dylikt måste det även avspeglas i upphandlingsledet där vi vill att de svenska producenternas möjligheter att leverera mat till det offentliga ska främja miljöhänsyn och djurskyddsregler motsvarande svensk nivå.

L: Vi står bakom den nya djurskyddslagen, som bygger på en utredning av Liberalernas tidigare vice partiordförande Eva Eriksson.

M: I dagsläget ligger ansvaret för livsmedelskontrollerna främst på kommunal nivå. Moderaterna har inga förslag om att ansvaret ska flyttas till nationell nivå. Däremot anser vi att mindre kommuner vid behov ska kunna samverka med andra kommuner för att säkerställa relevant kompetens vid livsmedelskontroller. Vi föreslår även en ny modell för livsmedelskontroller, där företagen betalar en mindre fast administrativ avgift varje år och därutöver enbart faktureras efter utförd kontroll.

KD: I stora drag står Kristdemokraterna bakom den nya djurskyddslag som riksdagen nyligen fattat beslut om, men vi har vissa förslag på förändringar. Vi står bakom målen i livsmedelsstrategin men vi vill gå längre än regeringen för att hävda det svenska jordbrukets konkurrenskraft och Sveriges självförsörjningsgrad.

SD: Ny lag eller förändringar i den befintliga är en definitionsfråga. Vi har framfört flera förslag till förbättringar.

LIVSMEDEL

Stärk möjligheterna att ställa krav utifrån miljö, etik, arbetsrätt, djurskydd, kvalitet och hälsa i offentlig upphandling för till exempel skolor, sjukhus och äldreomsorg. Underlätta för miljömärkt och ekologiskt som svar på upphandlingens kravställning.

Kommentarer:

S: Vi tycker att den delen av ekonomin som utgår från skattepengar ska främja bra arbetsvillkor, innovation och hållbarhet.

C: Vi vill se tydligare krav på hög standard på både djurskydd och miljöhänsyn i offentlig upphandling. Vid offentlig upphandling bör varor från lokala leverantörer och producenter i högre utsträckning främjas då de gynnar arbetstillfällena i bygden och skapar möjligheter för besök till den lokala gården för att öka förståelsen och kunskapen om livsmedelsproduktionen.

L: EU-lagstiftningen ger ett utrymme att ställa sådana krav. Liberalerna har också framfört att regelverket i LOU bör göra det enklare att ställa relevanta krav, t.ex. miljö- och djurskydds krav. Det är dock mycket viktigt att den sortens villkor är relevanta för upphandlingen och inte används som dolda konkurrensbegränsningar. Om småföretag har goda villkor för sina anställda ska de till exempel inte förbjudas att lägga anbud i en upphandling bara för att de saknar kollektivavtal.

M: Lagstiftning och andra regelverk innebär stränga krav när det gäller miljö- och djurskydd som måste följas av svenska producenter. Samtidigt är det fortfarande vanligt att delar av offentlig sektor, vid upphandling av livsmedel, inte ställer motsvarande krav. Kommuner och landsting är stora aktörer på livsmedelsmarknaden och har därmed stora möjligheter att påverka den. Moderaterna vill därför uppmuntra att det vid offentlig upphandling i större utsträckning ställs krav på gott djurskydd, god miljöhänsyn och låg antibiotikaanvändning. Det skulle gynna producenter som tar god hänsyn till djurens välfärd.

KD: Möjligheterna att ställa krav utifrån miljö, etik, arbetsrätt, djurskydd kvalitet och hälsa i offentlig upphandling bör stärkas. Detta behöver dock inte nödvändigtvis inkludera att produkterna är ekologiska.

SD: Det mesta går redan att ställa krav på. Det är bara feiga politiker som inte vågar ta ut svängarna och testa hur mycket man kan kravspecificera.

Förbjud marknadsföring för ohälsosam mat och dryck till barn som riskerar att öka ohälsa samt motverka vuxnas möjligheter att ge barn sunda matvanor.

Kommentarer:

V: Vi anser att den aggressiva marknadsföringen av snabbmat, godis, läsk och andra livsmedel med höga fett- och sockerhalter är problematiskt. Samtidigt som snabbmatsreklamen m.m. påverkar barns matvanor så möts barn och unga även av sådan reklam i tv, i tidningar och på affischer ute på stan som tydligt signalerar och befäster vilka kropps- och utseendeideal som är rådande. Detta påverkar barns och ungdomars uppfattning av sitt utseende och skapar en orealistisk självbild för många. Vi vill dock inte införa något förbud mot marknadsföring av ohälsosam mat och dryck, däremot anser vi att både det legala skyddet i sig samt tillsynen av lagar och riktlinjer vid marknadsföring riktad till barn behöver stärkas.

MP: Idag är TV-reklam riktad till barn under 12 år förbjuden om kanalerna sänder från Sverige. Vi vill att det ska vara så även för andra kanaler.

C: Vi tycker att marknadsföring för ohälsosam mat och dryck till barn kan behöva ses över då barn är mindre kritiska och kan vara särskilt mottagliga för överdrivna löften i reklam. Samtidigt kan det vara subjektivt i vissa fall vad som är ohälsosam mat och dryck, vilket kan göra det mer komplicerat att utforma regler kring detta.

L: Vi är generellt emot reklam som riktar sig direkt till barn. Att ha särskilda reklamregler för t.ex. chips och choklad är dock inte realistiskt.

SD: Ännu en fråga vi drivit under lång tid utan gehör från andra partier.

Skapa en effektivare och likvärdig livsmedelskontroll genom att ansvaret överförs från kommunerna till staten. Därmed behandlas livsmedels- och djurskyddskontrollerna lika. Brott, fusk och slarv ska förebyggas genom hårdare straff och sanktioner.

Kommentarer:

V: En ökad statlig styrning i livsmedelskontrollen är nödvändig, vi anser dock inte att ansvaret ska överföras från kommunerna till staten utan att de kommunala kontrollmyndigheterna ska stärkas avseende bemanning och kompetens samt att samverkan mellan kommunerna ökar. Det kan finnas behov av hårdare straff och sanktioner, men vi anser att det är bättre att stärka det förebyggande arbetet och tillsynen framför att generellt höja straffen.

MP: Det viktiga är inte vem som gör det utan att det görs och att det är likvärdigt över landet.

S: Regeringen har infört en lång rad åtgärder för skärpt och mer likvärdig livsmedelskontroll i Sverige. Det handlar bland annat om att ge kommunerna bättre stöd och plattformar för att samordna sina bedömningar. Men vi följer detta noggrant och är inte främmande för ytterligare åtgärder och att diskutera nya former och huvudmannaskap för livsmedelskontrollen om inte ökad säkerhet för konsumenterna blir resultatet.

C: Centerpartiet tycker att det är viktigt med en hög nivå på livsmedelskontrollen för att minska fusk och ge säkra livsmedel. Vi föreslår ingen förändring jämfört med nuvarande situation angående organisatorisk nivå för livsmedelskontrollen, men anser att det är viktigt att kontrollen är rättssäker och likvärdig runt om i landet. Därför tycker vi att det är viktigt att regelverket är tydligt, att tjänstemän arbetar på liknande sätt, att tjänstemän som utför kontrollen har god kompetens och att samordning mellan myndigheter säkerställs. Brott, fusk och slarv bör motverkas och förebyggas och hårdare straff och sanktioner kan vara ett sätt.

L: Vi är öppna för att överväga en sådan förändring under förutsättning att den verkligen leder till genomslag.

M: I dagsläget ligger ansvaret för livsmedelskontrollerna främst på kommunal nivå. Moderaterna har inga förslag om att ansvaret ska flyttas till nationell nivå. Däremot anser vi att mindre kommuner vid behov ska kunna samverka med andra kommuner för att säkerställa relevant kompetens vid livsmedelskontroller. Vi föreslår även en ny modell för livsmedelskontroller, där företagen betalar en mindre fast administrativ avgift varje år och därutöver enbart faktureras efter utförd kontroll.

KD: Idag kan en lantbruksföretagare få besök av fem-sex olika typer av inspektörer som ska inspektera verksamheten vid olika tillfällen. I stället bör en enda myndighetsperson kontrollera verksamhetens alla delar vid sitt besök. Huvudmannaskapet för denna funktion bör utredas.

SD: Ser gärna att enbart en instans hanterar detta. Så gärna staten och givetvis ska straff och sanktioner finnas.

LIVSMEDEL

Lagstifta om komplett livsmedelsinformation på alkoholdrycker som säljs i Sverige och på längre sikt verka för sådan information inom hela EU.

Kommentarer:

V: Vi tycker att det kan vara rimligt med en ingrediensförteckning, men behöver närmare analysera den frågan.

S: Frågan regleras av EU och Sverige har så sent som i år i det berörda ministerrådet EPSCO fört fram att alkoholdrycker bör märkas på samma sätt som andra livsmedel.

C: Centerpartiet tycker att det är bra med tydlig information till konsumenter så att konsumenter kan göra medvetna val. Detta gäller alkoholdrycker såväl som andra livsmedel och konsumentvaror. EU-kommissionen har redan påbörjat ett arbete med att förbättra ingrediens- och näringsinformation på alkoholhaltiga drycker. Vi ser positivt på detta. EU-gemensamma regler bör vara första hands-alternativet eftersom regler på detta område är EU-harmoniserade för att främja den fria marknaden.

L: Vi är till att börja med mycket tveksamma till att definiera vin som livsmedel. För oss är detta primärt en folkhälsofråga där andra hänsyn måste tas. Inom EU finns en hård dragkamp mellan å ena sidan de krafter som vill se alkoholdrycker ur ett folkhälso-perspektiv och de krafter som, uppbackade av resursstarka alkoholproducenter, vill att t.ex. vin enbart ska ses som en livsmedelsprodukt. När det väl är sagt bör det konstateras att vissa tillsatser ska anges redan i dag, såsom svavel och rester av äggvita. Andra tillsatser finns naturligt i vin, såsom tannin, socker och vinsyra. När EU:s regelverk ses över kan det vara värt att titta också på denna fråga, men den bör lösas inom ramen för gemensamma EU-regler.

M: Vi har inget förslag på området, men vi anser rent principiellt att det är viktigt att konsumenten kan göra ett informerat val.

KD: Vi bör inte införa särregler för Sverige.

SD: Något jag (Mikael Eskilander) föreslagit men utan gehör från övriga.

LIVSMEDEL

Minska den sammanlagda konsumtionen av kött genom att gynna omställning till hållbara proteinkällor samt genom undervisning i skolor och kampanjer.

Kommentarer:

V: Vi vill att riksdagen ska anta ett nationellt mål om en minskad köttkonsumtion med minst 25 procent till år 2025, jämfört med idag. Vi tycker också att en handlingsplan ska tas fram för hur klimat- och miljöpåverkan av livsmedelskedjan, inklusive animalieproduktionen, ska minskas. Vi tycker också att det vore bra om kommunerna arbetade för en minskad köttkonsumtion i den offentliga verksamheten.

S: Livsmedelsverket rekommenderar minskad köttkonsumtion av hälsoskäl och miljöskäl. Kött är ett av de livsmedel som ger störst klimatpåverkan. Socialdemokraterna har som parti konstaterat att en minskad köttkonsumtion är bra klimatpolitik. Mindre total köttkonsumtion och större andel konsumtion av svenskt miljöbättre kött är en väg att gå för mer hållbar konsumtion.

C: Klimatpåverkan från konsumtion av nötkött har fördubblats under de senaste tio åren, men ökningen står importerat nötkött för. Ser man till ett livscykelperspektiv där både kostnader och nyttor vägs in kan man konstatera att svenskt beteskött står för stora värden i form av exempelvis öppna landskap och biologisk mångfald. Genom att äta mindre men bättre kött skulle påverkan på vår omvärld minska, och att byta ut importerad mat med högre påverkan på klimat och miljö mot närproducerad mat med hög miljö- och klimathänsyn som levererar ekosystemtjänster är således viktigt för att Sverige ska ta ett ansvar globalt.

L: För att minska köttkonsumtionens klimatpåverkan behöver köttproduktionen bli bättre men köttkonsumtionen behöver också minska. Det finns idag klimatcertifierad köttproduktion vilket innebär att gårdar har minskat den totala klimatpåverkan i köttproduktionen. Marknadsdriven märkning och certifiering av varor är positivt. Vi ser positivt på märkning avseende klimatavtryck men är också öppna för att införa en obligatorisk klimatomärkning när det gäller vissa varor såsom visst kött. Vi ser också gärna att allt fler restauranger använder sig av klimatomärkning.

KONSUMENTENS RÄTTIGHETER

M: Att äta eller inte äta kött är ett personligt beslut. Människor ska själva ansvara för sin kosthållning. Politikens uppgift är att skapa förutsättningar för människor att göra informerade val, till exempel genom att kräva tydliga innehållsförteckningar. Moderaterna anser också att det är angeläget att sprida kunskap om hur matsvinnet kan minska.

KD: Politiken ska inte tvinga konsumenten till särskilda val men däremot säkerställa att information finns tillgängligt för dem som är engagerade och underlätta möjligheten att själv välja mat som är bra för hälsa och miljö. På så sätt kan vi som enskilda göra medvetna val av exempelvis livsmedel och andra varor. Vi vill öka andelen svenskproducerat kött. Idag importeras omkring hälften av allt kött som konsumeras i Sverige.

SD: Vi vill ha öppna landskap och då måste djuren finnas och deras kött gå att sälja. Tyvärr planteras allt mer av vår åkermark till följd av lågt pris på kött och dålig efterfrågan. Däremot bör det bli tydligare vilket kött som kommer från svenska betesdjur och vilket som inte gör det.

LIVSMEDEL

Stärk folkhälsosatsningarna i den nationella livsmedelsstrategin, så att inte produktionsmål kolliderar med folkhälsomål. Det handlar bland annat om att inte stödja produktion av ohälsosamma livsmedel samt rejält ökade satsningar på folkbildning kring hälsa och hushållning av livsmedel.

Kommentarer:

S: Vi socialdemokrater arbetar med stärkt folkhälsa på flera områden och tvärpolitiskt. Vi har dock valt att begränsa livsmedelsstrategin som är en uppgörelse mellan sju av riksdagens partier till ökad konkurrenskraft och hållbar livsmedelsproduktion.

C: Centerpartiet anser att Sverige behöver en nationell handlingsplan för folkhälsa med verktyg för att främja en hållbar och hälsosam kost. Konsumenter ska förse med information och verktyg att själva ta aktiva beslut, men för att det ska vara möjligt behöver arbete på nationell nivå ske som underlättar detta i konsumentled. I takt med ökande folkhälsosjukdomar och därmed också samhällskostnader behöver politiken ansvara för att möjliggöra ett förebyggande arbete, genom en handlingsplan för folkhälsa.

L: Detta är dock en fråga som primärt bör hanteras i folkhälsopolitiken.

M: Det viktigaste målet i livsmedelsstrategin är att öka svensk matproduktion. Det vill vi uppnå genom att förbättra exportmöjligheterna, sänka kostnaderna men även uppmuntra offentliga aktörer att ställa krav på exempelvis högt djurskydd vid upphandling av livsmedel.

KD: Det är viktigt att konsumenterna är informerade om ursprunget på maten de äter, liksom olika livsmedels påverkan på klimat och hälsa. Som enskilda kan vi göra medvetna val av exempelvis livsmedel och andra varor.